

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

12. An proximus sit corripeendus, si correctio initio obierit, sed postea
proderit? Ex p. 7. t. 3. r. 23.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

qui in 4. diff. 19. q. 2. mem. 2. conf. 3. docet Prae-
 latorum Religionum peccare mortaliter, quando negli-
 gunt corrigere peccata venialia in suis Religionibus
 committi solita, si ex correctionis omissione disciplina
 regularis imminuat. Sed putat Duallus ubi supra
 citra hunc casum correctionem fraternam de peccatis
 venialibus nunquam ad mortale obligare, imò addit
 nullum esse praeceptum corrigendi proximum pro
 peccatis venialibus, quando ex iis notabile detrimen-
 tum non emergit, nam *Matthaei* 18. ubi potissimum
 hoc praeceptum à Christo declaratur, & iniungitur,
 supponit proximum, cum adhibenda sit correctio,
 esse perditum, & aeternae damnationi obnoxium, aliter
 enim non dixisset, *Si te audierit, lucratus eris fratrem
 tuum.* & *Iacob* 5. dicitur. *Qui conuersi fecerit pecca-
 torem ab errore via sua, saluabit animam eius à morte,*
 sed anima non incurrit iacturam salutis suae per pec-
 cata venialia. Ergo tunc non tenemur corrigere.

RESOL. XI.

*An ut praeceptum correctionis obliget, opus sit, ut
 adsit spes probabilis emendationis?
 Et an requiratur necessario fructum ex correctione sta-
 rim sperare, Vel sufficiat, si decursu temporis spe-
 retur.* Ex p. 7. tr. 3. Ref. 21.

Sap. hoc in-
 fra in Ref.
 16. §. 1.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue, quia aliàs esset om-
 nino inutilis correctio, & corripiens esset
 similis medico, qui daret aegro inuito amarum medic-
 inam, quam sciret nullo modo ei profuturam: quare
 corripiens hoc solum videretur agere, ut alterum in
 se concitet, & gratis inuidiam subeat, & iniurias au-
 diat. Hinc Prou. 9. Scriptura nos monet: *Noli ar-
 guere derisorem, ne oderis te; argue, sapientem, &
 diligit te;* & *Matth.* 7. *Nolite sanctum dare canibus,
 neque mittatis margaritas ante porcos, ne fortè con-
 culcent eas pedibus suis, & conuersi disrumpant vos.*

2. Hinc patet multò minus corripiendum esse
 proximum peccantem, quando per correctionem
 creditur excitandus, ut grauius peccet, v. g. blas-
 phemando, aut nos graui odio prosequendo, & c.
 tunc enim correctio esset grauius noxia, id è quod eam
 scienter adhibens grauius peccaret, sicut is qui daret
 aegro medicinam, quando ob certam huius disposi-
 tionem, sciret ipsi mortem allaturam. Hinc etiam D.
 August. lib. 2. de *Cinrat. cap.* 9. monet nos, ut eo
 casu abstineamus à correctione: defectu autem huius
 conditionis multi saepe, & praesertim ij, qui apud pec-
 cantes non sunt magna auctoritate excusantur à pec-
 cato, dum hos non corripiunt; quia persuadent sibi
 se frustra id facturos. Et similiter ferè communiter
 excusamur à corripiendis iis qui publice, & ex con-
 suetudine peccant: quia raro est spes hos emendandi.
 Et ita docent communiter Doctores, quos citat, &
 sequitur Trullench in *Decal. tomo 1. lib. 1. cap. 5. dub.*
14. num. 6. Hurtadus de *Mendoza vol. 2. disp. 162.*
sect. 2. Bañez in 2. 2. *quest. 33. art. 2. dub. 4.* Re-
 ginaldus lib. 4. *cap. 25.* & Villalobos in *summa tom.*
2. tract. 4. diff. 3. num. 1. & alij.

3. Nec obstat dicere, quòd cessante fine legis in
 aliquo particulari, non propterea cessat in eo legis
 obligatio: Nam tenetur aliquis ieiunare in Quadra-
 gesima v. g. etiam si ipse alioqui non indigeat macera-
 tione carnis, quae est finis legis de ieiunio: Ergo ne-
 que in proposito cessat obligatio legis de correctione,
 etiam si in casu particulari non speret quis emendatio-
 nem proximi, atque ita cesset hic finis eius legis.

4. Respondendum est enim per distinctionem
 Antecedentis. Nam verum id est, intellectum de fine

extrinseco, & mediato actus imperari, atque ad
 legis: cuiusmodi finis est carnis maceratio, respectu
 ieiunij, siquidem ieiunium habet alium quoque finem
 sibi intrinsecum. & immediatum, nempe ipsum ob-
 iectum formale suum, ut est actus virtutis temperan-
 tiae. Falsum est autem illud antecedens intellectum de
 de fine immediato & intrinseco actus imperari, atque
 aded legis: cuiusmodi finis respectu actus correptionis
 est emendatio proximi saltem moraliter, & in in-
 tentione corripientis. Nam ut correctio est actus vir-
 tutis misericordiae, pro obiecto formali habet suble-
 uationem misericordiae proximi existentis in peccato, id est,
 proximi emendationem, saltem moraliter in intentione
 corripientis: quod obiectum non habet in inten-
 tione, & voluntate hominis vllum locum, quando is
 iudicat, minimè securitatem proximi emendationem.

5. Aduertendum est tamen non requiri necessa-
 rio fructum ex correctione statim sperari: si scilicet
 decursu temporis speretur, ita Suarez de *char. disp.*
8. sect. 3. num. 4. & relato Syluest. Adrian. Nauar.
 & D. Thom. docet Ioan. Sanchez *disp. 6. sect.*
num. 9. §. aduertendum. Thom. Sanchez lib. 3. de
matrim. disp. 13. num. 3. & alij plures. Quare si
 persona talis est, quae sperare possit in correctione fore
 emendam, debet primam, & secundam operari,
 quia iam erant illae correctiones necessariae. At hoc
 nimis metaphysicum est. Quis potest enim sibi per-
 suadere illam tertiam correctionem non habituram
 effectum, nisi praecedentibus duabus primis, aut vnde
 probabiliter cognosci potest non repulsum peccato-
 rem illam tertiam correctionem, sicut & duas pri-
 mas? si igitur ex alio capite praesumitur peccato-
 rem tempore illius tertiae correctionis fore dispositum
 ad correctionem obtemperaturum, omittatur correctio
 quae ad illud tempus, siquidem antecedentes correctio-
 nes nullius sunt effectus, & ita docet Castus Palaeus
 tomo 1. tract. 6. *disp. 3. puncto 5. num. 2.*

RESOL. XII.

*An proximus sit corripiendus, si correctio initio ob-
 erit, sed postea proderit?* Ex p. 7. tr. 3. Ref. 23.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Valentia tomo 3. *disp.*
3. q. 10. puncto 2. ubi sic ait: Quarta cir-
 cumstantia est, quando quis non modò nihil se effe-
 cturum apud proximum iudicat, sed etiam eualurum
 eum deteriore, si corripiatur. Tunc enim multò
 clarius apparet, non teneri quempiam corrigere pro-
 ximum, sed potius debere correctionem intermittere
 ut docet D. Thomas *art. 6.* & alij omnes. Atque
 hanc ob causam dicitur Prouerb. 9. *Noli arguere de-
 risorem, ne oderis te; & fiat nimium detestari per id
 odium,* sicut exponit Glossa ordinaria citata hic à D.
 Thoma.

2. Est autem haec doctrina intelligenda, quando
 absolute putatur proximus futurus deterior propter
 correctionem: Nam si tantum putatur futurus deter-
 rior ab breue aliquo tempore; atque scilicet deterior
 correctionem, postea autem omnino ad se rediturus,
 & beneficium correctionis cogniturus, & se placè
 emendaturus, corripiendus esset; ut colligitur ex
 doctrina D. Thom. in 4. d. 19. q. 2. *art. 2. questio-
 2. ad 5.* & notat ex ipso Adrianus in 4. *sub finem ma-
 teria de Indulgentiis, in quest. de Correctione fratrum,*
 §. *Et quoad secundam partem.* Nec tunc is qui corri-
 pit cooperabitur nouo peccato proximi, sed tantum
 illud negliget ob maius bonum postea securitatem,
 scilicet ob feriam conversionem, & iustificacionem
 eius, quae postea speratur. Ita Valentia. Igitur vide-
 tur

tur minus malum fratrem aliqua peccata committere, & postea omnino emendari, quam ipsum pergere in suis peccatis herere.

3. Sed Lorca in 2. 2. *D. Thoma, disp. 44. num. 11.* putat ut hæc sententia admittatur magna prudentia opus esse. Primum enim oportet, ut certa omnino sit spes futuræ utilitatis. Deinde expendendum est, quando fiet deterior in presenti: si enim timetur proruptio in aliquod inagnum peccatum, quod sit iniuria Dei, aut alterius, ut blasphemiam, vel homicidium, abstinendum est omnino a correctione: Si autem detrimentum spirituale præsens non sit adeo grave, & utilitas futura sit certa, licet correctione uti. Hæc Lorca.

4. Quæ Coninch *disp. 28. de Charitate, dub. 6. n. 98.* putat probabiliter dici posse, quando correptus ratione correctionis omnino credatur aliquem occisurum, tamen quando solum creditur blasphematurus, aut simile peccatum commissurus, quo non sit ita graviter nociturus innocenti, aut bono communi, credo omnino dicendum, talem corripiendum esse, si planè credatur posita correptione, tandem aliquando emendandus & salvandus, & aliàs damnandus. Et in hoc sensu putat intelligendum esse Valentiam, *D. Thom. & Adrianum.*

5. Vnde non desinat hic apponere verba Duallij in 2. 2. *D. Thoma, tract. de Charit. quest. 9. ar. 4.* Sic enim asserit: Quæret aliquis, an quando proximus ex correptione pro presenti tempore correptionis prævidetur futurus deterior, postea tamen, ex consideratione ipsius correptionis ad meliorem frugem, & mentem redibit, debeat illi abhiberi correptio, an verò omitti possit & debeat? Ratio dubitandi ex eo petitur, quòd etiam si in fine futura sit probabiliter hæc emendatio, tamen ad eam, non nisi per peccata aliqua, quorum causa est ipsa correctio fraternali, perveniet; atqui non sunt facienda mala, ut inde eveniant bona: ergo in eo casu non tenebitur quis ad correctionem fraternali; Nihilominus primò asserendum est, in eo casu, nos ad correctionem fraternali obligari, ut docent Adrian. in 4. *quest. de correct. fraternali.* Soto, Franciscus à Victoria, ut in *art. 6. quest. 33.* refert Bunes, præsertim quando prævidemus eum aliàs in peccato suo moriturum, & ex consequenti damnandum. Primùm, quia non est necesse ad correctionem fraternali, ut statim speretur emendatio, sed satis est ut tandem aliquando, etiam in fine vitæ proficiat. Secundò; Christus, præscribendo huius correctionis præceptum, insinuavit emendationem non tam citò contingere, sed interdum differri usque ad denunciationem ad Ecclesiam, imò usque ad excommunicationem, quæ post eam infertur: igitur quamvis non tam citò emendetur, sed potius obduretur, & irascatur, quando actu corripitur; non debet tamen quis à correptione desistere. Tertio, peccata illa, quæ post monitionem futura prævidentur, tandem remittentur per finalem emendationem: ergo propter illa non debemus correctionem omittere, præsertim quando aliud, præter correctionem illam fraternali, remedium non occurrit. Quarto, ut optimè docet Adrianus, finis præcipuus, vltimatus, & ad quem per se ordinatur correctio fraternali, est, ut saluetur proximus, qui quid illi in contrarium possit accidere: ergo etiam si prævideatur, etiam ex hac admonitione, & correctione peccata aliqua commissurum, dummodo in fine beneficio correctionis saluetur, non debet ipsa omitti. A Juerit tamen optimè Lorca, habendam esse rationem peccatorum: nam si per correctionem debet in peccatum aliquod gravissimum, puta blasphemiam horrendam contra Deum, & homicidium incidere, abstinendum esset ab ipsa correptione: quando autem detrimentum præsens, quòd timetur, non est ita grave, etiam si forte lethale sit, non debet quis pro-

pterea à correctione cessare. Vnde ad rationem dubitandi allatam, respondeo, peccata illa, quæ ex correptione contingunt, esse per accidens, præter intentionem ipsius corripientis: nihil enim aliud intendit, præter illius emendationem, quo fit, ut correptionem fraternali non debeat propterea omittere, maxime verò, cum correctio sit per se, & suapte natura bona, & ab omni peccato præclusa alièna. Hucque Duallius.

6. Sed ego, ut verum fatear asserendum puto rarò contingere, ut quis sub peccato mortali obligetur corripere eum, quem probabiliter putat in presenti fore deteriorem, & per impatientiam, atque contumelias contra corripientem, aut alios, de novo peccaturum licet postea coniciat eum iri ex illa correptione emendatum. Ratio est, quia non tenentur homines tam procul respicere, sed satis est, ut videant, an in presenti obfutura sit correptio. Deinde, rarum est, aut saltem vix, ac ne vix quidem, probabiliter potest constare, utrum qui in presenti videtur futurus ex mea correptione deterior, postea ex ista mea correptione emendetur: quo fit, ut rarò contingat, homines ad correptionem fraternali, in isto casu obligari; præsertim, cum peccata illa, quæ ex mea correptione committet eum ad perseverandum in peccato suo, de quo corripitur, disponant: hoc autem intelligendum est, nisi forte esset homo ille in extremo vitæ periculo; tunc enim, quia non amplius illi restabit vltimum ad salutem remedium, debemus correptionem impendere, eumque de animæ suæ detrimento serid admonere. Vide Duallium *suprà.* Vide etiam circa præsentem questionem Reginaldum, *tom. 2. lib. 4. cap. 25. num. 338.*

RESOL. XIII.

An ad auertendum damnnum alienum teneatur quis corripere aliquem, etiam si credat peiorem esse futurum? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 24.

§. 1. AD hunc casum sic respondet Coninch *de Charitate disp. 28. dub. 6. num. 107.* Huc etiam referri potest illa correptio, qua quandoque tenentur uti etiam non superiores, quantum vis non sperent emendationem corripiendi, sed credant hunc ob eam gravius peccaturum: quando nimirum illa est necessaria ut Dei iniuria, vel illorum scandalum, aliorum peruersio, aut grave innocentis damnus impediatur. Vnde hæc correptio proprie assumitur, bonæ emendationem aut punitionem delinquentis, (pro ut assumuntur fraternali & iudiciali) sed ad defensionem innocentis, & ad dicta mala impedienda.

2. Hinc quando audio aliquem coram aliis laudantem hæresim, aut contemnentem rationes quibus nostra fides probatur, aut dicentem, aut exercentem turpia cum periculo ne illi pervertantur: teneor eum corripere etiam si timeam ex tali correptione illum peiorem futurum: modò sit spes impediendi aliorum peruersionem.

3. Item si audiam aliquem coram aliis viro honesto graviter detrahenlem, teneor eum corripere, modò sperem hac ratione impedire ne alij ipsi credant quantumvis credam ipsum idèd gravius peccaturum.

4. Item si audiam aliquem coram aliis blasphemantem, si sine notabili incommodo possim, teneor eum corripere, etsi desperem eius emendationem; quia hac ratione quodammodò Deo suum honorem restituo. Ad hoc tamen non videor tenei, quando alter idèd esset gravius blasphematurus; quia tunc mea correptio non cederet in Dei maiorem honorem, nisi forte esset necessaria ad impediendum aliorum scandalum